Boomhommel
Bombus hypnorum

Een makkelijk herkenbare soort. Borststuk oranjebruin behaard, achterlijf zwart, met een wit behaarde punt. Bij sommige exemplaren is de borststukbeharing erg donker. Bij mannetjes is de beharing op de kop bruin (zwart bij vrouwtjes), een deel van de mannetjes heeft een oranjebruin behaarde achterlijfbasis, dezelfde kleur als de borststukbeharing
Sommige zeer donkere exemplaren van de akkerhommel kunnen op afstand soms lijken op de boomhommel, maar deze hebben nooit een witte achterlijfspunt. Maar verbleekte exemplaren van akkerhommel kunnen voor verwarring zorgen.
Status: algemeen, overal en vroeg, alleen in het voorjaar.

Akkerhommel
Bombus pascuorum

Een zeer variabele soort die desondanks relatief makkelijk te onderscheiden is van andere algemene soorten. Borststuk oranjebruin behaard, soms op het midden iets verdonkerd, altijd met minstens enkele zwarte haren, die bij lichte exemplaren alleen met een loepje te zien zijn. Achterlijf variërend van zwart met een oranje punt tot geheel geelbruin of oranje. Individuen met een geheel geelbruine achterlijfsbeharing zijn lastig te onderscheiden van de zeldzame moshommel (Delta & Noorden) en heidehommel (Drentse heidevelden). Exemplaren met een geelbruin met oranjebruin achterlijf hebben het oranjebruine deel op de achterlijfspunt, terwijl dat bij mos- en heidehommel juist op de basis van het achterlijf zit.
Status: algemeen, overal en vroeg.

Moshommel
Bombus muscorum

Met uitzondering van akkerhommel en heidehommel van alle hommels te onderscheiden door het egaal roodbruin behaarde borststuk en egaal geeloranje behaarde achterlijf. Borststuk met diep oranjebruine beharing die aan de voor- en achterkant lichter wordt en van boven gezien sterk contrasteert met de veel lichter gekleurde beharing op de zijkant van het borststuk. Van de zijkant gezien is de beharing op het borststuk van één lengte, waardoor het er geschoren uitziet. Bij de akker- en heidehommel is de borststukbeharing van verschillende lengte en daardoor rommeliger. Het onderscheid met de heidehommel is lastig, maar de soorten komen in Nederland, voor zover bekend, niet meer door elkaar voor.
Kan sterk lijken op lichte vormen van de akkerhommel. Heeft nooit zwarte haren, in tegenstelling tot akkerhommel en heidehommel, die er ten minste enkele hebben.
Status: zeldzaam, Zuid-Hollandse Delta en Noord-Nederland, inclusief Waddengebied (vochtige terreinen), laat.

Heidehommel
Bombus humilis

Een zeer variabele soort. Van hele lichte vormen, die sterk lijken op moshommel, tot bijna geheel zwart behaarde individuen, die echter zeer zeldzaam zijn. De meest algemene vorm lijkt het meest op een moshommel en heeft een oranjebruin behaard borststuk, dat evenwel niet geleidelijk lichter wordt naar de kop en het schildje toe. Het achterlijf is licht oranjegeel behaard, met een min of meer duidelijke bruine band op het tweede achterlijfssegment.
Lijkt sterk op moshommel en lichte vormen van de akkerhommel. Moshommel onderscheidt zich door de korte en gelijkmatige beharing van het borststuk. Akkerhommel mist de bruine band op het tweede achterlijfssegment en heeft meestal juist de achterlijfspunt oranjebruin. Dit is een sterk bedreigde soort die voor zover bekend alleen nog maar voorkomt op vochtige heidevelden in Drenthe.
Status: zeldzaam, heideterreinen in Drenthe, laat.

Weidehommel
Bombus pratorum

Een makkelijk herkenbare soort, borststuk met een duidelijke gele kraag en achterlijf met duidelijke gele band en een oranje behaarde punt. Bij werksters is de gele band op de basis van het achterlijf vaak gereduceerd. Vrouwtjes met een zwart behaarde kop, bij het mannetje geel behaard. De gele beharing kan bij het mannetje zeer uitgebreid zijn, waarbij er nauwelijks nog zwarte haren op het borststuk te vinden zijn en de voorste helft van het achterlijf geheel geel behaard is. De donkere vorm van de mannetjes zijn te verwarren met steenhommels, die hebben echter een kort en gelijkmatig behaard achterlijf en een uitgebreidere rode achterlijfspunt die al begint op het 4^{e} achterlijfssegment. Bij de weidehommel begint het oranje pas op het 5^{e} achterlijfssegment en is het achterlijf veel wolliger behaard.
Status: algemeen, overal en vroeg en alleen in het voorjaar.

Steenhommel
Bombus lapidarius

Vrouwtjes steenhommel zijn van bijna alle soorten te onderscheiden door hun geheel zwart behaarde lijf, inclusief kop, met een rode achterlijfspunt. Gehele lichaam relatief kort behaard, en de achterscheen met zwarte korfjesharen. Mannetjes met een geel behaard gezicht en een gele kraag, achterlijf eveneens kort een gelijkmatig behaard. Koninginnen kunnen verward worden met de minder algemene rode koekoekshommel, die echter donkere vleugels, behaarde vlakke kant achterpoot en een grote vierkante kop heeft. Kleine koninginnen en werksters kunnen verward worden met de zeldzamere grashommel, maar die is over het algemeen kleiner, wolliger behaard en heeft rode korfjesharen op de achterscheen. Mannetjes kunnen verward worden met de donkere vorm van de weidehommel, maar die is duidelijk wolliger behaard op het achterlijf. Mannetjes rode koekoekshommel en donkere mannetjes grashommel hebben een zwart behaard gezicht. Lichte mannetjes grashommel vaak met lichte haren op het gezicht, maar ook een lichte band op het achterlijf.
Status: algemeen, overal en vroeg.

Grashommel
Bombus ruderarius

Een lastig herkenbare soort die sterk op de steenhommel kan lijken. Vrouwtjes zijn vaak geheel zwart behaard met een rode achterlijfspunt. Soms hebben ze net als mannetjes enkele lichte geelgrijze haren op het borststuk of begin van achterlijf, die bij mannetjes vaak zeer uitgebreid kan zijn, bij vrouwtjes zelden zeer uitgebreid. Ze hebben echter zelden een duidelijke gele band op borststuk of achterlijf. Vrouwtjes hebben bovendien oranjerode korfjesharen op de achterscheen. Zowel mannetje als vrouwtje heeft een zwart behaarde kop.
Lijkt sterk op de steenhommel, maar te onderscheiden aan de hand van de wolligere beharing en oranjerode korfjesharen op de achterschenen bij vrouwtjes. Let op, mannetjes steenhommel kunnen ook oranjerode haren op de achterschenen hebben, maar die hebben tevens een geel behaarde kop. Mannetje lijkt vooral veel op de rode koekoekshommel, maar te onderscheiden aan de hand van de kleinere minder vierkante kop. Mannetje kan lichte haren hebben tussen de zwarte haren op het gezicht, maar deze zijn nooit zo uitgebreid en geel als bij mannetje van steen- en weidehommel. Lichte vorm van mannetje kan sterk lijken op de boshommel, maar achterschenen met rode borstelharen, bij de boshommel zijn die grijsgeel.
Status: zeldzaam, voornamelijk kustprovincies, laat.

Rode koekoekshommel
Bombus rupestris

Een goed herkenbare soort, de vrouwtjes zijn geheel zwart behaard met een rode achterlijfspunt en verdonkerde vleugels. Het mannetje is variabeler van kleur, en kan veel of weinig lichte haren tussen de zwarte beharing hebben op zowel het borststuk als het achterlijf, poten altijd licht en vrij lang behaard.
Vrouwtje kan verward worden met een koningin steenhommel, maar is direct te onderscheiden aan de hand van de verdonkerde vleugels. Mannetje kan vooral verward worden met de grashommel, maar daarvan is de kop kleiner en niet vierkant, en bij grashommel is de achterlijfspunt over het algemeen minder uitgebreid rood behaard. Zeer donkere mannetjes kunnen verward worden met donkere vormen van de gewone koekoekshommel, die hebben echter altijd vrij kort en zwart behaarde poten, terwijl die bij de rode koekoekshommel langer en lichter behaard zijn.
Broedparasiet in nesten van steenhommel.
Status: zeldzaam, lijkt recent toe te nemen, verspreid over het land, laat.

Late hommel
Bombus soroeensis

Zeer moeilijk herkenbare soort die bovendien variabel is, alleen typische mannetjes zijn makkelijk herkenbaar aan de onderbroken gele kraag, waardoor vooral de zij- en vaak onderkant van het borststuk geel behaard zijn. Donkere vorm van het vrouwtje is geheel zwart met een rode achterlijfspunt, de lichtere vorm heeft meestal een onduidelijke donkergele kraag en soms lichte beharing op het 1^{e} achterlijfssegment.
Lijkt zeer sterk op andere zwartbehaarde soorten met een rode achterlijfspunt. Het belangrijkste verschil bij de vrouwtjes zit hem vooral in het eerste tarslid van de middenpoot, welke aan de buitenzijde alleen korte dikke haren heeft, zonder lange haren zoals bij gras-, steen- en weidehommel. Bij mannetjes is het gezicht overwegend zwart behaard, met hooguit enkele gele haren. Gele beharing op de kop is verder veelal beperkt tot de kruin, tussen de ogen. Mannetjes steen- en weidehommel hebben een overwegend geel behaard gezicht.
Status: zeer zeldzaam, mogelijk reeds verdwenen, Zuid-Limburg, laat.

Boshommel
Bombus sylvarum

Een goed herkenbare, grotendeels grijsgeel behaarde soort met een onduidelijk begrensde band van zwarte haren tussen de vleugels, zwart behaard 3^{e} achterlijfssegment en een oranjerode achterlijfspunt. Bij verse exemplaren is de gele kleur van de beharing vooral op het 2^{e} achterlijfssegment duidelijk, evenals de oranje achterlijfspunt. Beide vervagen echter al snel, waardoor het achterlijf van de hommels soms bijna eenkleurig wordt.
Kan verward worden met de zandhommel, zeker als de dieren al wat verbleekt zijn, maar bij de zandhommel zijn er smalle bandjes van zwarte beharing aanwezig op het 3^{e}-6^{e} achterlijfssegment. Lijkt enigszins op lichte vorm van grashommel, maar vrouwtje grashommel heeft een zwart behaard gezicht. Bij mannetjes boshommel zijn de borstelharen op de achterscheen grijsgeel, terwijl deze rood zijn bij de mannetjes grashommel.
Status: zeer zeldzaam, Zuid-Limburg en Geldersche Poort, laat.

Gewone koekoekshommel
Bombus campestris

Vrouwtje weinig variabel en gemakkelijk te herkennen. Borststuk met een donkergele kraag en het schildje eveneens bruingeel behaard, daartussen zwart. Begin achterlijf spaarzaam behaard en duidelijk glimmend zwart, laatste twee segmenten met geelbruine beharing aan de zijkant en kort zwart behaard in het midden. Het mannetje is zeer variabel. De typische vorm heeft hetzelfde patroon als vrouwtjes. De lichte vorm is vrijwel geheel licht behaard, met hooguit een band van zwarte haren op het borststuk en een band van zwarte haren op het tweede achterlijfssegment. Donkere vormen zijn vrijwel geheel zwart behaard met de donkergele vlekjes aan de zijkanten van de laatste twee achterlijfssegmenten nog net zichtbaar. Donkergekleurde mannetjes kunnen verward worden met mannetjes rode koekoekshommel, maar de kleur van de achterlijfspunt is meestal minder rood en in het midden onderbroken door zwart bij gewone koekoekshommel. De lichte variant kan verward worden met de zandhommel of met mannetje veldhommel, deze soorten hebben echter een licht behaarde kop terwijl deze zwart is bij de gewone koekoekshommel.
Broedparasiet in nesten van akkerhommel en heidehommel.
Status: vrij algemeen, verspreid over het land, laat.

Zandhommel
Bombus veteranus

Een makkelijk herkenbare soort. Achterlijf en borststuk geheel zandkleurig of geelbruin behaard, met een brede band van zwarte haren midden over het borststuk en hele dunne bandjes van zwarte haren aan de achterranden van de achterlijfssegmenten. Deze laatste zijn soms moeilijk te zien.
De zandhommel lijkt sterk op de zeer zeldzame boshommel. De boshommel is te onderscheiden aan de hand van de oranjerode achterlijfspunt. Vooral mannetjes zandhommel kunnen worden verward met de lichte vorm van de gewone koekoekshommel. Die missen echter de dunne bandjes van zwarte haren op het achterlijf, terwijl mannetjes zandhommel de zwarte band op het tweede achterlijfssegment missen.
Bovendien is het gezicht van de gewone koekoekshommel zwart behaard terwijl dat van de zandhommel licht behaard is.
Status: zeldzaam, Haringvliet en Biesbosch, laat.

Aardhommel-complex
Bombus terrestris/lucorum/magnus/cryptarum

Dit soortencomplex bestaat uit de aardhommel, veldhommel, grote veldhommel en wilgenhommel. Het aardhommel-complex is makkelijk te herkennen: borststuk zwart met aan de voorkant een duidelijke gele band, achterlijf zwart met een brede gele band en een witte kont. De kleur van de gele banden loopt uiteen van donker eigeel tot licht citroengeel. Het onderscheid tussen de soorten op basis van uiterlijke kenmerken is erg lastig en ze zijn, met uitzondering van het mannetje van de veldhommel, alleen met behulp van DNA van elkaar te onderscheiden.
Het mannetje veldhommel is de enige van dit soortencomplex dat onderscheiden kan worden aan de hand van de gele beharing op de kop. Soorten uit het aardhommel-complex kunnen verward worden met de verschillende soorten koekoekshommels met een witte kont, maar deze hebben nooit een brede gele band op de basis van het achterlijf. Ze kunnen ook verward worden met tuinhommel of veenhommel, maar die hebben een tweede gele band aan de achterkant van het borststuk.
Status: zeer algemeen, overal, vroeg.

Veldhommel man
Bombus lucorum

De veldhommel behoort, samen met de aardhommel, grote veldhommel en wilgenhommel, tot het aardhommel-complex. Net als de soorten van het aardhommel-complex heeft de veldhommel de volgende kenmerken: borststuk zwart met aan de voorkant een duidelijke gele band, achterlijf zwart met een brede gele band en een witte kont. Deze soorten zijn in het veld niet te onderscheiden met uitzondering van het mannetje veldhommel dat herkenbaar is aan de gele beharing op de kop en meestal veel lichte haren in de zwartbehaarde delen. De mannetjes zijn zeer variabel van kleur, de donkerste hebben de voor het aardhommel-complex typische kleurverdeling, de lichtste kunnen op zowel het borststuk als het achterlijf geheel geel zijn, waarbij wel altijd de witte kont zichtbaar blijft.
Mannetjes lijken veel op die van de grote veldhommel, die ook een licht behaard gezicht heeft. De mannetjes van beide andere soorten uit het aardhommelcomplex en alle vrouwtjes van dit complex hebben een zwart behaard gezicht. Lichte mannetjes kunnen soms bedrieglijk veel lijken op mannetjes van de veenhommel, maar bij de veldhommel is het tweede achterlijfssegment geheel geel behaard, terwijl bij de veenhommel hooguit de voorrand van het tweede segment geel behaard is.
Status: zeer algemeen, overal, vroeg.

Tuinhommel
Bombus hortorum

Een zeer goed herkenbare en grote soort: kop is altijd zwart behaard, borststuk zwart behaard met twee duidelijke gele banden, achterlijf met een gele band aan de basis en een witte kont. De tuinhommel heeft van onze hommels de langste kop.
Kleine exemplaren kunnen verward worden met de veen- en de Semjonovs hommel die echter een duidelijk kortere kop hebben.
Mannetjes tuinhommel en veenhommel zijn eenvoudig te onderscheiden: mannetjes veenhommel hebben gele beharing op de kop terwijl die bij tuinhommel geheel zwart is.
Status: algemeen, verspreid over het land, vroeg.

Veenhommel
Bombus jonellus

Een moeilijk herkenbare soort: borststuk zwart behaard met twee duidelijke gele banden, achterlijf met een smalle gele band aan de basis, verder zwart met een witte punt. Vrouwtje heeft de kop geheel zwart behaard, het mannetje heeft een geel behaarde kop. De gele band aan de basis van het achterlijf kan breder zijn bij mannetjes.
Lijkt op de tuinhommel, maar heeft een veel kortere kop en bovendien is de veenhommel over het algemeen kleiner. Mannetje veenhommel te onderscheiden van man tuinhommel aan de gele beharing op het gezicht (zwart bij tuinhommel). Mannetjes kunnen verward worden met lichte vormen van mannetjes veldhommel, maar deze hebben het tweede achterlijfssegment altijd geheel geel behaard terwijl de gele haren bij de veenhommel hooguit de voorrand van het segment bereiken.
Lijkt zeer sterk op Semjonovs hommel, vrouwtje echter met een zwart behaard gezicht dat geel behaard is bij Semjonovs hommel. Mannetjes van beide soorten uitsluitend aan de hand van genitaalonderzoek van elkaar te onderscheiden.
Status: vrij algemeen, verspreid over het land, vroeg.

Semjonovs hommel
Bombus semenoviellus

Een moeilijk herkenbare soort. Lijkt vooral zeer sterk op de veenhommel, borststuk met twee duidelijke gele banden, achterlijf met een smalle gele band aan de basis en een witte kont. Zowel vrouwtje als mannetje hebben een geel behaard gezicht.
Lijkt zeer sterk op veenhommel, vrouwtje echter met een geel behaard gezicht dat zwart behaard is bij veenhommel. Mannetjes van beide soorten uitsluitend aan de hand van genitaalonderzoek van elkaar te onderscheiden. Lijkt daarnaast op tuinhommel, maar die heeft duidelijk een langere kop en altijd een zwart behaard gezicht.
Status: nog niet in Nederland waargenomen.

Vierkleurige koekoekshommel
Bombus sylvestris

Als koppel (boom- / vierkleurige koekoekshommel) vrij goed herkenbaar aan de smalle gele kraag op het borststuk, het zwarte achterlijf met witte achterlijfspunt, waarachter vaak nog enkele oranje haren aanwezig zijn. Vrouwtje met witte achterlijfspunt zonder een gele zweem aan de basis. Mannetjes kunnen een smalle gele band hebben aan de basis van het achterlijf, deze dan altijd beperkt tot het eerste achterlijfssegment. Witte band op 3^{e} en 4^{e} achterlijfssegment kan geheel geel zijn.
In het veld niet te onderscheiden van boomkoekoekshommel.
Lijken sterk op het andere koppel van koekoekshommels, tweekleurige en grote, die echter een gele zweem aan de basis van de witte achterlijfspunt hebben. Bovendien hebben de boom- en vierkleurige koekoekshommel vaak achter aan de achterlijfspunt enkele oranje haren, die ontbreken bij het andere koppel. Onderscheiden zich van het aardhommel-complex door het ontbreken van een brede gele band aan de basis van het achterlijf.
Vierkleurige koekoekshommel is broedparasiet in nesten van weidehommel.
Status: algemeen, verspreid over het land, laat.

Boomkoekoekshommel
Bombus norvegicus

Als koppel (boom- / vierkleurige koekoekshommel) vrij goed herkenbaar aan de smalle gele kraag op het borststuk, het zwarte achterlijf met witte achterlijfspunt, waarachter vaak nog enkele oranje haren aanwezig zijn. Vrouwtje met witte achterlijfspunt zonder een gele zweem aan de basis. Mannetjes kunnen een smalle gele band hebben aan de basis van het achterlijf, deze dan altijd beperkt tot het eerste achterlijfssegment. Witte achterlijfsband op 3^{e} en 4^{e} achterlijfssegment kan geheel geel zijn.
In het veld niet te onderscheiden van vierkleurige koekoekshommel.
Lijken sterk op het andere koppel van koekoekshommels, tweekleurige en grote, die echter een gele zweem aan de basis van de witte achterlijfspunt hebben. Bovendien hebben de boom- en vierkleurige koekoekshommel vaak achter aan de achterlijfspunt enkele oranje haren, die ontbreken bij het andere koppel. Onderscheiden zich van het aardhommel-complex door het ontbreken van een brede gele band aan de basis van het achterlijf.
Boomkoekoekshommel is broedparasiet in nesten van boomhommel.
Status: zeer zeldzaam, verspreid over het land, laat.

Grote koekoekshommel
Bombus vestalis

Als koppel (grote / tweekleurige koekoekshommel) vrij goed herkenbaar aan de gele kraag op het borststuk, het zwarte achterlijf met de witte achterlijfspunt, die aan de basis een duidelijke gele zweem heeft. Verder zijn er nooit oranje haren aanwezig achter aan de witte punt. Mannetjes kunnen een smalle gele band hebben aan de basis van het achterlijf, deze dan altijd beperkt tot het eerste achterlijfssegment.
In het veld niet te onderscheiden van tweekleurige koekoekshommel.
Lijken sterk op het andere koppel van koekoekshommels, boom- en vierkleurige, die zijn echter te onderscheiden aan het ontbreken van de gele zweem over het begin van de witte achterlijfspunt. Boom- en vierkleurige koekoekshommel hebben vaak enkele oranje haren achter aan de achterlijfspunt, deze ontbreken bij de tweekleurige en grote koekoekshommel. Onderscheiden zich van het aardhommel-complex door het ontbreken van een brede gele band aan de basis van het achterlijf.
Broedparasiet in nesten van aardhommel.
Status: vrij algemeen, verspreid over het land, vroeg.

Tweekleurige koekoekshommel
Bombus bohemicus

Als koppel (grote / tweekleurige koekoekshommel) vrij goed herkenbaar aan de gele kraag op het borststuk, het zwarte achterlijf met de witte achterlijfspunt, die aan de basis een duidelijke gele zweem heeft. Verder zijn er nooit enkele oranje haren aanwezig achter aan de witte punt. Mannetjes kunnen een smalle gele band hebben aan de basis van het achterlijf, deze dan altijd beperkt tot het eerste achterlijfssegment.
In het veld niet te onderscheiden van grote koekoekshommel.
Lijken sterk op het andere koppel van koekoekshommels, boom- en vierkleurige, die zijn echter te onderscheiden aan het ontbreken van de gele zweem over het begin van de witte achterlijfspunt. Boom- en vierkleurige koekoekshommel hebben vaak enkele oranje haren achter aan de achterlijfspunt, deze ontbreken bij de tweekleurige en grote koekoekshommel. Onderscheiden zich van het aardhommel-complex door het ontbreken van een brede gele band aan de basis van het achterlijf.
Broedparasiet in nesten van veldhommel, en waarschijnlijk ook grote veldhommel.
Status: zeldzaam, verspreid over het land, vroeg.

Determinatie
De indeling van de soorten op deze zoekkaart is gedaan op basis van kleurpatronen, voornamelijk de kleur van het borststuk en de achterlijfspunt. Deze kleuren kunnen echter nogal variëren, waardoor sommige soorten in twee verschillende groepen zijn ondergebracht. Aan de andere kant zullen er ook kleurvormen opduiken die niet met het onderstaande kenmerkenoverzicht op naam gebracht kunnen worden. Hiervoor verwijzen wij naar de overige literatuur, voornamelijk de Veldgids Hommels van de KNNV. Onder de kop fenologie hebben vroeg en laat vooral betrekking op het begin van van het vliegseizoen.

Waarnemingen van hommels kunnen, voorzien van een foto, ingevoerd worden op www.waarneming.nl.

Andere hulpmiddelen bij het determineren van Nederlandse hommels zijn:
- E-learning hommels: www.eis-academie.nl
- Basisgids hommels
- KNNV veldgids hommels
- Soortzoeker hommels http://tinyurl.com/soortzoekerhommels

		Gele borststukbanden		Gezichtsbeharing			
Naam	**Nederlandse naam**	**vrouw**	**man**	**vrouw**	**man**	**lengte kop**	**fenologie**
Bruinruggen							
(borststuk egaal oranje / bruin behaard)							
B. hypnorum	Boomhommel	0	0	zwart	bruin	kort	vroeg
B. pascuorum	Akkerhommel	0	0	geel/zwart	geel/zwart	lang	vroeg
B. muscorum	Moshommel	0	0	geel/bruin	geel/bruin	lang	laat
B. humilis	Heidehommel	0	0	geel	geel	lang	laat
Roodkonten							
(borststuk niet egaal oranje / bruin behaard, achterlijfspunt (oranje)rood)							
B. pratorum	Weidehommel	1	1-2 (vaag)	zwart	geel	kort	vroeg
B. lapidarius	Steenhommel	0	0-1	zwart	geel	kort	vroeg
B. ruderarius	Grashommel	0	0-2 (vaag)	zwart	zwart	lang	laat
B. rupestris	Rode koekoekshommel	0	0-2 (vaag)	zwart	zwart	kort	laat
B. soroeensis	Late hommel	0-1 (vaag)	1/2-1	zwart	zwart	kort	laat
B. sylvarum	Boshommel	0	0	geel	geel	lang	laat
Geelkonten							
(borststuk niet egaal oranje / bruin behaard, achterlijfspunt (licht)geel)							
B. campestris	Gewone koekoekshommel	2	0-2	zwart	zwart	kort	laat
B. veteranus	Zandhommel	0	2	geel	geel	lang	laat
B. sylvarum	Boshommel	0	2	geel	geel	lang	laat
Witkonten							
(borststuk niet egaal oranje -/bruin behaard, achterlijfspunt wit)							
B. terrestris-complex	Aardhommel-complex	1	1	zwart	zwart	kort	vroeg
B. lucorum	Veldhommel	1	1 (-geheel)	zwart	geel	kort	vroeg
B. hypnorum	Boomhommel	0	0	zwart	bruin	kort	vroeg
B. hortorum	Tuinhommel	2	2	zwart	zwart	zeer lang	vroeg
B. jonellus	Veenhommel	2	2	zwart	geel	kort	vroeg
B. semenoviellus	Semjonovs hommel	2	2	geel	geel	kort	vroeg
B. sylvestris	Vierkleurige koekoekshommel	1	1 (vaag)	zwart	zwart	kort	laat
B. norvegicus	Boomkoekoekshommel	1	1 (vaag)	zwart	zwart	kort	laat
B. vestalis	Grote koekoekshommel	1	1-2 (vaag)	zwart	zwart	kort	vroeg
B. bohemicus	Tweekleurige koekoekshommel	1	1-2 (vaag)	zwart	zwart	kort	vroeg

Hommels van Nederland

Hommels zijn aaibaar, schijnbaar alomtegenwoordig en vrijwel het gehele seizoen te vinden. In iedere tuin, parkje, natuurgebied of wegberm zijn wel hommels te vinden. Toch gaat het met veel soorten niet goed en zijn er zelfs de afgelopen decennia soorten verdwenen uit Nederland. Om die reden willen we graag weten waar welke soorten voorkomen. Daarvoor moeten de soorten wel op naam gebracht worden en dat kan een hele uitdaging zijn. Maar met deze zoekkaart kan een groot deel van de individuen eenvoudig op naam gebracht worden, waarbij uitsluitend kleurkenmerken zijn gebruikt.

Hommels van Nederland

Bouw van een hommel

Het lichaam van een hommel bestaat uit drie delen: een kop, een borststuk en een achterlijf. Het borststuk draagt drie paar poten en twee paar vleugels. Mannetjes en vrouwtjes onderscheiden zich door het aantal antenneleden en het aantal achterlijfsegmenten, 12 antenneleden en 6 achterlijfsegmenten bij vrouwtjes en 13 en 7 bij mannetjes. Tevens is de vorm van het achterlijf vaak wat breder en meer afgerond bij vrouwtjes. Het is vaak lastig deze verschillen in het veld te zien, maar met enige oefening moet het lukken. Een ander verschil is dat vrouwtjes een pollenkorfje hebben, waarbij de achterscheen breed, glad en glimmend is, bij mannetjes is deze smaller en behaard. Koekoekshommels zijn hierop de uitzondering, de vrouwtjes hoeven zelf geen stuifmeel te verzamelen waardoor de vorm en beharing van de achterscheen vrijwel gelijk is aan die van de mannetjes.

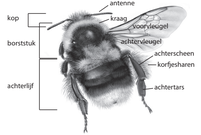

Colofon
Een uitgave van EIS Kenniscentrum Insecten, maart 2024.
Tekst en samenstelling: John T. Smit & Johan van 't Bosch
Illustraties: Jeroen de Rond
Foto voorzijde: Mannetje veldhommel (foto Menno Reemer). Een moeilijk herkenbare soort, maar door de combinatie van een uitgebreid geel behaard gezicht en kruin, een brede gele kragen en uitgebreide gele beharing aan het begin van het achterlijf te onderscheiden van andere soorten van het aardhommel-complex.

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door Bijzs, Clarien van Marten, Fonds Dioraphte, het Cultuurfonds, Stichting Zabawas en Van der Hucht de Beukelaar stichting.

Bruinruggen

Boomhommel vrouw donker

Boomhommel vrouw licht

Moshommel vrouw

Heidehommel vrouw licht

Steenhommel man

Grashommel vrouw donker

Late hommel vrouw

Late hommel man

Gewone koekoekshommel vrouw

Vierkleurige koekoekshommel man gele vorm

Veenhommel vrouw

Veenhommel man

Grote koekoekshommel vrouw

Grote koekoekshommel man

Boomhommel man donker

Boomhommel man licht

Heidehommel vrouw donker

Heidehommel man

Grashommel vrouw licht

Grashommel man typisch

Boshommel vrouw

Boshommel man

Witkonten

Aardhommel-complex vrouw

Aardhommel-complex man

Semjonovs hommel vrouw

Semjonovs hommel man

Tweekleurige koekoekshommel vrouw

Tweekleurige koekoekshommel man

Roodkonten

Akkerhommel vrouw donker

Akkerhommel vrouw licht

Weidehommel vrouw

Weidehommel man donker

Grashommel man licht

Rode koekoekshommel man

Geelkonten

Zandhommel vrouw

Zandhommel man

Veldhommel man donker

Veldhommel man licht

Vierkleurige koekoekshommel vrouw

Vierkleurige koekoekshommel man typisch

Boomhommel vrouw donker

Boomhommel vrouw typisch

Akkerhommel man

Moshommel man

Weidehommel man licht

Steenhommel vrouw

Rode koekoekshommel vrouw

Rode koekoekshommel vrouw licht

Gewone koekoekshommel man donker

Gewone koekoekshommel man licht

Tuinhommel vrouw

Tuinhommel man

Boomkoekoekshommel vrouw

Boomkoekoekshommel man

Boomhommel man licht

Boomhommel man typisch